

София, 24 ноември 2010

БВП не е достоверен показател за измерване на икономическия растеж

Недекларираните приходи у нас са 10 пъти по-високи отколкото в Швейцария и Япония, безработицата гони 16%, стана ясно на дискуссионен форум в Института за икономически изследвания на БАН

Брутният вътрешен продукт не отчита приходите в сивия сектор и води до изкривяване на прогнозите за икономически растеж. Това са основните критики към показателя на Комисията за измерването на икономическата дейност и социалния прогрес, ръководена от американския икономист Джоузеф Стиглиц. Основните изводи в нейните доклади бяха представени вчера от проф. д.и.н. Росица Рангелова по време на дискуссионния форум в Института за икономически изследвания на БАН.

БВП вече не е достатъчно достоверен показател за измерване на икономическия растеж, тъй като не отчита редица фактори, които влияят на развитието на икономиката, смятат експертите. Освен сивият сектор, такива са още почасовият и домашният труд, които не се отразяват от официалната статистика и изкривяват прогнозите. Трудно се изчисляват и данни в сфери като научно-изследователска дейност, компютърен софтуер, обучението и човешките ресурси, патентите и търговските марки.

Статистическите и реалните база данни се разминават и заради това, че не са отразени коректно прогнозите за инфлация, равнището на безработица и дори усещането на хората за икономически и социален прогрес, цитира работата на Комисията проф. Рангелова. Според нея работната заплата не може да бъде единственият показател, тъй като не отразява актуалното състояние на услугите. Такъв е примерът с доходите в сферата на здравеопазването и образованието, които са неясни и затова остават в сивата икономика.

В България засега единствено Центърът за изследване на демокрацията отчита достоверно данните за скритата икономика, коментираха икономистите на БАН. Ако у нас недекларираните приходи са около 40% от БВП, в страни като Швейцария и Япония те са едва 4 на сто, стана ясно по време на дискуссионния форум.

Въпреки неотразяването на редица фактори, които влияят на икономическия растеж, НСИ използва комбинация от Системата на националните сметки и стандартите на Евростат, за да отчете данните за сивия сектор. Това е крачка в правилната посока, смятат учените от Института за икономически изследвания на БАН. Според тях достоверността на събраните база данни обаче се нуждае от прецизиране.

Драстичен пример за разминаване е равнището на безработицата, посочиха икономистите. В момента статистиката отчита 300 хил. безработни, но други 200 хил. са извадени от системата, за да не им се плащат социални помощи. Така, ако официално регистрираната безработица у нас е 9%, то реалната е близо 16 на сто, коментираха участниците в дискуссионния форум.

Препоръката им към държавната статистика е да се спазва методиката на Евростат за отразяване дела на сивия сектор в икономиката, а не да се отбелязват квази данни, извън реалната картина. По този начин и прогнозите за икономическия растеж ще са по-обективни.

Икономисти: Чуждестранният капитал заобикаля България

Банките да имат достъп до фискалния резерв, предлагат финансистите на дискусия в Института за икономически изследвания на БАН

Чуждестранният капитал започна да заобикаля България, въпреки ниската данъчна тежест и високата доходност и основната причина за това е хаосът в институционалната уредба, както и несприемливостта на държавната политика. Това заяви проф. Гарабед Минасян по време на дискусията днес в Института за икономически изследвания на БАН за перспективите пред страната ни в следващото десетилетие. Според него влошаването на финансовата сметка се дължи основно на оттеглянето на чуждестранните инвеститори и на невъзможността да се усвояват средствата по европейските програми.

Правителството все още няма успех с решаването на тези задачи, а реалните грантове от ЕС остават неизползвани, подчерта икономистът. По думите му икономическият растеж предполага по-високо парично обращение, а засилената парична рестрикция по време на криза възпрепятства разгръщането на инвестиционната и икономическа активност. Мисля, че БНБ следва да поеме своята отговорност за смекчаване на ликвидните затруднения и удара върху търговските банки, заяви проф. Минасян.

Третият важен въпрос за решаване е държавният бюджет, който има проблеми както с приходната, така и с разходната част. За Минасян той е енигма, защото при планиран икономически ръст от 3.6% има заложено постепенно намаляване на приходите от 38.6 на 33.5 на сто от БВП при условия на непроменени данъчни ставки.

Събираемостта на приходите се влошава и трябва задължително да се подобри, заяви икономистът. Според него разходната част няма нужда от съкращаване, а от реструктуриране и рационализиране.

За промяна във финансовата политиката апелира и Стоян Александров. Нивото на лошите кредити е между 20 и 25%, каза той. По думите му банките имат лостове да ги реструктурират и затова голяма част от необслужваните заеми все още не са влезли в официалната статистика.

Финансистът коментира, че идеята на министър Симеон Дянков за влагането на част от фискалния резерв в търговските банки е добра. И предложи да се помисли за вариант, при който банките да имат достъп до него, което няма да ги кара да трупат ликвидност на всяка цена.

Това не е рефинансиране, а достъп до парите на държавата, обясни Александров. Според него много от търговските банки имат в портфейла си държавни ценни книжа и могат да ги заложат. Ако трябва, ще заложат и акциите за определен период, тоест възможността да си загубят собствеността, но така няма да държат скъп ресурс на всяка цена, заяви Александров.

Румен Аврамов от Центъра за либерални стратегии не се съгласи с тезата, че сме имали друг път на развитие, защото моделът ни е заложен от паричния съвет. Истинското менгеме за българската икономика не е валутния борд, а световните пазари, от които не можем да бъдем изолирани, каза той. Според Аврамов, и в момента плащаме данък „лоша история”, но можем да бъдем издърпани само отвън, тъй като нямаме вътрешна алтернатива за излизане от кризата.

В дискусията на тема: „Репери на икономическата политика” участваха още икономистите Анелия Дамянова от ЦИР, проф. Иван Ангелов и Александър Томов от СУ „Св. Климент Охридски”. Тя е част от цикъла: „България 2020 – Икономически и социални перспективи”,

който Институтът за икономически изследвания на БАН стартира миналия месец с цел да се представят възможните алтернативи за развитието на страната ни в следващото десетилетие.

София, 26 октомври 2010

Икономисти: Национализацията на професионалните фондове е кражба

Експерти и анализатори дискутираха в Института за икономически изследвания на БАН за принципите на солидарността в пенсионната реформа

За запазване на принципа на солидарност в първия стълб на осигурителната система, но против национализацията на спестяванията в професионалните пенсионни фондове се обявиха експерти и анализатори на кръгла маса, организирана от Института за икономически изследвания на БАН. Според тях последните идеи на правителството и цялата т.нар. „пенсионна реформа” е опит за се балансира бюджета за догодина.

Национализация не е точната дума, точната дума е кражба, защото говорим за лични партии, които могат да се наследяват, заяви Петър Ганев от Института за пазарна икономика. С преместването им от едно на друго място, те престават да бъдат мои, отиват в общия куп и стават солидарни, добави той.

Има разчети на НОИ, които показват, че парите ще стигнат до края на мандата на това правителство за покриване на ранните пенсии на работещите при тежки условия на труд, подчерта и Георги Ангелов от „Отворено общество”. Според него в момента системата толерира повече изключенията, отколкото правилата, заради което 70% от хората през 2008 г. са се пенсионирали преди да навършат официалната възраст. Като пример за това Ангелов посочи категорияните работници и появилите се твърде много инвалиди, които са свели средната пенсионна възраст на 56, вместо на 60 години.

Поне категорияните работници плащат вноски в професионален фонд, докато полицаи, военни, следователи и служители на ДАНС нищо не внасят, подчерта икономистът. Като друга несправедливост Ангелов посочи обезщетенията за общо заболяване и майчинство. Един се осигурява 10 години и накрая получава нещо, същото обаче получава и този, който е правил вноски само една година, добави той.

Финансистът Любомир Христов също е на мнение, че не трябва да има изключения за категорияни работници, полицаи и др. Ако имаш тежка професия, това трябва да се отрази на заплатата ти, но не е казано, че цял живот трябва да си миньор, каза той. Според Христов единственото, което трябва да се има пред вид при изчисляването на пенсиите, е колко вноски си правил, а не стажа.

Експертите влязоха в спор и за това капиталовата или разходопокривната система трябва да има превес у нас. Бившият управител на НОИ Йордан Христосков смята, че и двете схеми са изправени пред едни и същи проблеми – демографско стареене на населението, икономически и финансови кризи, в това число и политически грешки. Според него, за да има стабилност, са необходими по-големи законодателни гаранции, включително промяна и в Конституцията. Сега в нея се казва само, че всеки има право на обществено осигуряване и социално подпомагане и нищо повече, подчерта икономистът.

Според Любомир Христов и Георги Ангелов обаче всеки трябва сам да прецени колко години иска да се осигурява, какви вноски да плаща и каква пенсия ще му гарантира това.

В спора се включиха Красен Станчев от Института за пазарна икономика и Георги Ганев от Центъра за либерални стратегии, които заявиха, че заради раздутите разходи пенсионната система е във фалит. Трупаш грешки, накрая фалираш, но това ти дава възможност да вземеш добри решения накрая, коментира Георги Ангелов от „Отворено общество”.

Кръглата маса за пенсионната реформа в Института за икономически изследвания на БАН е първата от цикъла академични дискусии, посветени на икономическите и социални предизвикателства пред България за следващото десетилетие. Следващата тема, която ще бъде разгледана е за здравната реформа.

София, 25 октомври 2010

Дискусия за пенсионната реформа организират икономистите на БАН

Форумът е част от цикъла експертни срещи в Института за търсене на печеливши решения в икономиката и социалната сфера в България за следващото десетилетие.

Институтът за икономически изследвания на БАН започва цикъл академични дискусии на тема: „България 2020 – икономически и социални перспективи”. Тя има за цел да очертае визията на страната ни за новото десетилетие в изпълнение на Лисабонската стратегия - конкурентна и динамична икономика в Европа, базирана на знанието и иновациите, и устойчив растеж, който стимулира заетостта, социалното и регионално сближаване.

Първата дискусия е посветена на пенсионната реформа и предизвикателствата пред социално-осигурителната система у нас до 2020 г. Тя ще се проведе утре, 26 октомври, от 10.00 часа в Заседателната зала на Института за икономически изследвания на ул. „Аксаков” № 3.

За участие във форума са поканени широк кръг експерти от научни институции и неправителствени организации. Експозета по темата ще представят проф. Нено Павлов, доц. Йордан Христосков, доц. Георги Шопов, Петър Ганев от Института за пазарна икономика, Георги Ангелов от Институт „Отворено общество” и др.

По време на дискусията икономистите ще се опитат да изведат работещите и печеливши решения в социално-осигурителната система и как да се постигне по-голяма адекватност на пенсиите у нас.

София, 18 октомври 2010

Учени препоръчват малките икономики в ЕС да не увеличават публичния си дълг

Малките икономики също могат да влияят на европейското развитие, ако следват строга финансова дисциплина и не увеличават публичния си дълг. Проблемът пред новоприетите членки на ЕС е как да балансират между интересите на развитите държави – нетни донори на съюза, и последствията на световната икономическа и финансова криза в собствените им страни. Това бяха част от темите, с които учените от българската и унгарската академии на науките откриха днес международната конференция в Института за икономически изследвания на БАН.

Европа е разделена на две – да се наложат строги санкции на страните, допуснали свръх дефицит, или да се засили солидарността в преодоляването на кризата, подчерта проф. Андраш Инотай – Генерален директор на Института за световна икономика към унгарската академия на науките. Според него не е възможно да се постигне намаляване на публичния дълг на страните и едновременно с това стабилизиране на икономиката, по-високи нива на производителността и заетостта.

Директорът на Института за икономически изследвания към БАН доц. Митко Димитров пък смята, че малка икономика като българската може да влияе на европейската, ако стриктно прилага секторните политики на ЕС и мерки за устойчив растеж. Според него основните предизвикателства към България, като една от най-бедните в Европа е в процеса на наваксване, но при запазване на макроикономическата стабилност.

Заложеният ръст от 3.6% в бюджета за догодина ще е трудно изпълним, ако структурните реформи не продължат и не се повиши конкурентоспособността на икономиката и експорта, препоръчаха българските икономисти.

Учените направиха преглед на фискалната политика на новоприсъединилите се към ЕС страни, отражението на гръцката криза и бъдещето на Европейския икономически и валутен съюз. Разгледани бяха и икономическите проблеми на Балканите, развитието на страните от „Голямата Четворка” – Бразилия, Русия, Индия и специфичното влияние на Китай, тенденциите в световните енергийни пазари и мястото на България на тях.

Форумът продължава и утре, когато учените ще споделят опита на новоприсъединилите се страни в отношенията им със старите членки на ЕС, но най-вече какъв е българският модел за излизане от кризата и как преките чуждестранни инвестиции и „емигрантски пари” влияят на социално-икономическото развитие у нас.

София, 17 октомври 2010

Дискусия за влиянието на малките икономики в ЕС организират икономистите на БАН

Дискусия за това как малките икономики, като българската и унгарската, могат да влияят на общо европейското развитие и политики организира Институтът за икономически изследвания на БАН. Форумът е двудневен и се открива утре, 18 октомври в 9.30 ч. в Заседателната зала на Института, съобщиха организаторите на проявата.

За участие в дискусията са поканени учени-икономисти от българската и унгарската академии на науките. В първия ден те ще направят преглед на управлението на европейската икономика, където основни докладчици са доц. Митко Димитров – Директор на Института за икономически изследвания на БАН, и проф. Андраш Инотай – Генерален директор на Института за световна икономика от унгарска страна.

Останалите теми, които ще бъдат разгледани на сутрешния панел, са фискалната политика на новоприсъединилите се към ЕС страни, отражението на гръцката криза, бъдещето на Европейския икономически и валутен съюз и възможните сценарии за България.

Вторият панел, който започва в 13.00 ч., е посветен на отношенията с държавите, извън ЕС. В него ще бъдат разгледани икономическите проблеми на Балканите, развитието на страните от „Голямата Четворка” – Бразилия, Русия, Индия и специфичното влияние на Китай, тенденциите в световните енергийни пазари и перспективите на България като енергиен център в региона.

Форумът продължава и във вторник, когато икономистите ще споделят опита на новоприсъединилите се страни в отношенията им със старите членки на ЕС, но най-вече какъв е българският модел за излизане от кризата и как преките чуждестранни инвестиции и „емигрантски пари“ влияят на социално-икономическото развитие у нас.

Работният език на дискусиата е английски.

София, 9 юни 2010

Срастването на бизнеса с политиката спъва доброто корпоративно управление

Компаниите да се пренасочат към стратегически тип социална отговорност, препоръчват от Икономическия институт на БАН

Срастването на бизнеса с политиката е един от съществените фактори, които забавят постигането на европейските критерии за добро корпоративно управление в България. Когато големи акционери в една компания станат политици, регулативната функция на държавата се губи, а интересите на миноритарните собственици имат малък шанс да бъдат защитени. Създаденото порочно партньорство между бизнеса и политиката води до използването на властта за лично облагодетелстване, а оттам и до корупционни схеми. Това са част от изводите, които се правят в научно-изследователския проект на Икономическия институт на БАН на тема: „Предизвикателства пред корпоративното управление в България след първи януари 2007 г.“.

В разработката колективът от автори с ръководител ст.н.с. Веселин Минчев разглежда развитието на корпоративния модел на Европа и българската практика в него. Приемането на страната ни в ЕС налага пълно интегриране в европейското икономическо и политическо пространство, където да се възползваме от предимствата на редовното членство, но и да дадем своя принос, отбелязват икономистите на БАН. И подчертават, че подобряване качеството на корпоративното управление у нас е едно от средствата за постигането на тази цел.

Политически ангажираните бизнес мрежи, които действат в момента, водят до нарушаване на равнопоставеността на участниците на пазара, посочват авторите на проекта. Според тях обвързването с властта води до лоялност, а не до професионализъм сред управителните органи на компаниите. Подобни практики са в разрез с принципите за добро корпоративно управление, към което се стремят пазарните икономики от ЕС. Освен това се намалява и доверието на националните и чуждестранни инвеститори за участие в капиталовия пазар. Изчерпват се и възможностите на българските компании да използват средства от европейските фондове за развитие, поясняват икономистите на БАН.

Влиянието на политическия фактор не е единствената пречка пред България в прилагането на европейските стандарти за корпоративно управление, посочват авторите на проекта. Прекъснатите за дълго корпоративни традиции, липсата на достатъчно опит, инвестиционна култура и управленско ноу хау са друго предизвикателство, пред което се изправят компаниите у нас. Пример за това са т.нар. „Програми за прилагане на международно признатите стандарти за добро корпоративно управление“, които са своеобразен инструмент за саморегулиране на управленско ниво.

От анализа на 20 произволно избрани такива програми става ясно, че масово те са без ясно заявени конкретни задачи, срокове и изпълнители. Те са с формален характер, зад което прозира нисък управленски капацитет на компаниите. Част от програмите са без санкция на

колективния орган и дори без срок на действие, отбелязват учените от Икономическия институт на БАН.

Според тях правата на акционерите в публичните дружества не са докрай защитени, а Комисията за финансов надзор (КФН) осъществява по-скоро формален контрол. Тя следи за навременното публикуване на годишните доклади, но не и за точността на подадената информация. Констатира наличието или отсъствието на публично изявление за корпоративно управление, но не оценява качеството на предлаганата в него програма или отклоненията от нормите за добри практики в ЕС, смятат авторите на научния проект. Вторият им основен извод е, че поради големия брой административни документи на КФН - наредби, указания, ръководства и други, се създава впечатление за свръхрегулиране и административен хаос.

Етичният кодекс е другият инструмент за саморегулиране на корпоративното поведение, отбелязват научните сътрудници от Института. Той ефикасно би могъл да подпомога формулирането на правила и мерки за избягване на конфликт на интереси, боравене с вътрешна информация и как да не се злоупотребява с нея, дори за борба с корупцията. Проблемът обаче е, че точно в тази сфера липсват стандарти и етичните кодекси са проформа, а не регулатор на отношенията вътре в компанията и нейните партньори, контрагенти и клиенти.

Състоянието на съдебната система, и в частност търговското съдопроизводство, също пречат на добрите практики в корпоративното управление у нас, отбелязва научната разработка. Авторите са на мнение, че продължителните дела внасят несигурност в търговските взаимоотношения, увеличават разходите за ищците и отблъскват инвеститорите. Проточването на съдебните процедури обезценява вземанията и в крайна сметка обезсмисля иска за погасяване на междуфирмена задължнялост. Ниско е и доверието в съда от гледна точка на вземане на справедливи решения, както и за професионализма на съдебните състави в областта на търговското право.

Като възможен изход от тази ситуация учените от Икономическия институт предлагат изграждане на специализирани съдилища - състави, адвокатура, експерти и вещи лица, които да познават в детайли правната материя на търговските сделки, капиталовия пазар, фирмената несъстоятелност, закрилата на търговските марки и промишлени образци. Според тях трябва да се засили и ролята на създадената през септември 2009 г. Национална комисия за корпоративно управление, която в момента е обикновен наблюдател спазват ли се клаузите на Националния кодекс за корпоративно управление, а не регулатор на добрите практики и социално отговорно поведение на компаниите.

Членството на България в ЕС налага нови етични норми и морални правила в корпоративното управление, отбелязват авторите на научната разработка. Според тях у нас все още се смята, че държавата е основният носител на социална отговорност. Извън тези наслоения от миналото, една част от компаниите я възприемат като условие за възвръщане на инвестициите и справедливо разпределение на доходите, а други се подвеждат по американската предства за социалната отговорност като „филантропия" или „отзивчивост" към проблемите на по-слабите и социално уязвими групи, посочват учените от Института.

Проектът за нова стратегия на ЕС до 2020 г. за устойчив екологосъобразен и ориентиран към цялото общество икономически растеж изисква от българските компании преосмисляне на социално отговорната им роля и въвеждане на други правила за прозрачност в управлението, критерии за оценка, както и контролни структури, отбелязват авторите на научната разработка.

София, 27 май 2010

Кръгла маса за еврофондовете организират икономистите на БАН и ВТУ

Министър Томислав Дончев ще изнесе доклад за усвояването на средствата по оперативните програми у нас.

Кръгла маса на тема „Усвояването на средства от оперативните програми на ЕС в България: Проблеми и възможни решения" организират утре, 28 май, Икономическият институт на БАН и Стопанският факултет на Великотърновския университет. Форумът е част от традиционните съвместни научни срещи, които се провеждат всяка година по повод празника на факултета, обясниха организаторите на научната проява.

Обект на дискусията ще бъдат както изпълнението на европейските проекти до момента, така и необходимите политики за по-оперативно усвояване на финансовата помощ от Брюксел. Основен доклад по темата ще изнесе министърът по управление на средствата от ЕС Томислав Дончев. Със свои разработки ще участват и изследователи от Икономическия институт на БАН, преподаватели от Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий", експерти от областната управа и общините от региона и студенти.

Кръглата маса ще даде възможност на представители на местната власт да споделят своя опит при реализирането на проекти по оперативните програми, казаха организаторите на кръглата маса. Според тях целта е при подобни срещи да се активизират контактите между общинската администрация и специалистите по усвояване на средства от европейските фондове.

Докладите, изнесени по време на форума, ще бъдат публикувани в списанието на Стопанския факултет на ВТУ „Социално-икономически анализи", което ще излезе със специален тематичен брой месец по-късно.

Кръглата маса се проведе на 28 май, от 11,00 часа в зала 314 в сградата на Областна администрация във Велико Търново.

София, 22 април 2010

Очакват ни санкции от ЕК заради забавени ангажименти във водния сектор

Съкращаване на процедурите по възлагане на обществени поръчки за изграждане на пречиствателни станции, предлагат учени от Икономическия институт на БАН

Санкции очакват страната ни от догодина заради неизпълнение на европейската директива за отпадъчните води. Изискването на ЕС е до края на 2010 г. всички градове у нас с над 10 000 жители да са изградили свои пречиствателни станции. До момента около 50 агломерации са изпълнили заложената цел. Това каза по време на дискуссионен семинар на тема „Пречистване на води: инвестиции и ефективност" ст. н. с. д-р Галя Бърдарска от Икономическия институт на БАН. В оставащите месеци много трудно бихме се справили с построяването на останалите 70 системи за пречистване, посочи тя.

Най-наложителната мярка при кратките срокове, според експерта, е изготвянето на тръжна документация с коректни оразмерителни параметри. На нейна основа трябва да се проведат спешно конкурси за представяне на технологична концепция и строителство „до ключ" за съответната агломерация. По този начин ще се даде възможност за прилагане на съвременни решения и използването на нови строителни материали, обясни Бърдарска. Те пък ще

съкратят пусковия срок до 8 месеца от датата на подписване на договора, добави изследователят от Икономическия институт.

Етапите сега на пред-инвестиционни проучвания, идеен, работен проект и строителство създават предпоставки за размиване на отговорностите между институции, организации и фирми. Изпълнителят се оправдава с некоректно подадени оразмерителни параметри от предишните етапи на проектиране. Проектантът пък обвинява изпълнителя за недобре свършена работа или експлоататора в невъзможност да поддържа съоръженията. Накрая, никой не е виновен, че не се спазват стандартите за пречистване на битови отпадъчни води, смята Бърдарска. Според нея, за да се поемат ясни отговорности, е необходимо проектирането по определена технология и строителството да се възлага на един изпълнител.

Друг недостатък на построените по традиционните технологии пречиствателни станции у нас е, че са близо два пъти по-скъпи от съвременните, изтъкна изследователят от БАН.

Д-р Бърдарска е на мнение, че правителството показва воля за промени, които да отложат санкциите във водния сектор, заради неизпълнени ангажименти. Да се направи коректен преглед на новите станции за отпадъчни води и идейните проекти, за да се изяснят пречките пред изграждането на икономически и енергийно ефективни пречиствателни системи в кратки срокове, предлага тя.

София, 29 март 2010

България губи милиони от нереализирана земеделска продукция

Селското стопанство у нас не разполага с мотивирани, инициативни и отворени към иновациите кадри, смятат от Икономическия институт на БАН

Загуби за стотици милиони левове от нереализирана земеделска продукция търпи страната ни всяка година. Причина за това са изоставянето на земеделски земи или използването им с друго предназначение. Близо 300 хил. дка земи със селскостопанско предназначение отпадат годишно, като се прехвърлят за експлоатация в други сектори - в промишлени, защитени и курортни зони или се използват за инфраструктурно строителство. Това са част от основните изводи, които се правят в изследователския проект на Икономическия институт на БАН на тема „Земеделски земи на Р България: заетост и доходи“ с автори ст. н.с. д.ик.н. Никола Вълчев и проф.д.ик.н. Людмил Петков. Специалистите анализират състоянието и ползването на земите със селскостопанско предназначение, цените на земеделските земи, профила на заетите, както и доходите в сектора за периода след 1998 г.

Като отчитат негативните тенденции, авторите препоръчват безкомпромисна и устойчива политика за опазване на земите със селскостопанско предназначение. Масовият процес на отпадане на тези земи през последните години, и то на най-качествените земеделски земи, е открито посегателство върху националното стопанство, категорични са изследователите. Затова като належаща мярка те препоръчват временно спиране на процедурите по смяна на предназначението на земеделските земи. Според експертите в бъдеще само тези с много ниско качество може да подлежат на промяна в експлоатацията, и то само при положение, че досегашните такси, плащани за това, се увеличат неколкостранно. Анализът на икономистите сочи, че сега действащите тарифи не отговарят на настоящите проблеми в сектора. Те са определяни през 2002 година с идеята да допринесат за раздвижване на слабия пазар на земеделските земи в този период.

Натрупаните такси да се използват за рехабилитация на изоставени земеделски земи, за приспособяване на нови поземлени участъци за земеделски цели и за други земеустроителни дейности, препоръчват експертите.

Като друг съществен проблем, който спъва ефективността на селското стопанство у нас, се извежда липсата на мотивирани, инициативни и отворени към иновациите кадри. Това се дължи на постоянния процес на изтичане на младата, образована и квалифицирана работна ръка, способна да възприема технологичните иновации и да прилага добрите практики в земеделското производство. Изследването сочи, че в периода 2004-2005 г. средната възраст на управителите на земеделски стопанства е 59,5 години, като 41% от тях са над 65 г. Едва 4% от управителите са на възраст до 35 г.

През следващия двугодишен период - 2005-2007 г., тенденцията на застаряване на земеделските стопани се засилва. Средната възраст на управителите става 61 години, като само 3,11 % от тях са на възраст до 35 г. Делът на стопаните над 65 години нараства с 3 %, отчитат изследователите от Икономическия институт.

Наблюдава се и липса или недостатъчна професионална квалификация на управителите, показва изследването.

Привличането на млади хора и повишаването на професионалната квалификация на стопаните е продължителен процес, който тепърва предстои, посочват експертите. От неговото успешно приключване ще зависи ефективността и конкурентноспособността на самите земеделски стопанства и на произвежданата от тях продукция.

Неблагоприятният възрастов профил се съчетава и с постоянен спад в доходите на заетите в селското стопанство през изследвания период, показва анализът. През 1997 г. средният доход на един зает в сектора е три пъти по-висок от средната годишна работна заплата за страната. Десет години по-късно ситуацията е точно обратната - средният доход на трудещите се в селското стопанство е два пъти по-нисък от средната годишна работна заплата.

Анализът на пазара на земеделските земи показва, че цените на земите в България са многократно по-ниски в сравнение с другите страни-членки на ЕС.

Причината за това се корени в неблагоприятната обществено-икономическа конюнктура още от времето, когато стартира пазарът на земеделските земи у нас - началото на 90-те години на XX век, смятат авторите. Този период се характеризира със свит пазар на земеделски продукти, крайно ниска платежоспособност на населението и ограничени външни пазари. Цените на земеделските земи остават ниски и след 2001 г., когато един декар се търгува средно за 141 лв.

Известен тласък в развитието на пазара на земеделските земи се наблюдава в предприсъединителния период и в годините след приемането на страната ни в ЕС, благодарение на директните плащания на единица площ и програмите за развитие на селските райони. Изследването показва, че увеличеното търсене на земеделска земя води и до повишаване на цената за един декар земя. Така в периода 2005-2006 г. тя нараства с 20-30%, съпоставено с 2001 г. Въпреки това земеделската земя у нас продължава да се търгува на значително по-ниски цени в сравнение с ЕС.

Ситуацията на пазара на земеделските земи, които се купуват с цел смяна на предназначението им - застрояване например, е коренно различна, отчитат икономистите. Цените на тези земи надвишават от няколко десетки до няколкостотин пъти цените на земите, купени за земеделски цели. В Бургас, Царево и Поморие например през 2008 г. един декар земеделска земя достига 160 000 лв. Причината за тази фрапираща разлика в цената в сравнение със земите, използвани за земеделие е, че посочените атрактивни парцели по Южното Черноморие могат да донесат значителни приходи от туризъм.

Промяната на предназначението на закупените земеделски земи не е свързано само с проекти за застрояване, сочи изследването. Част от покупките се правят с цел отглеждане на култури, предназначени за производство на биогорива и за изграждането на ветрогенераторни и соларни паркове - основно в Северна и Североизточна България, по брега на Дунав и Черноморския бряг. Земи за подобни цели се изкупуват на цени от 700 лв. до 1200 лв. на декар.

Наред с промяната на предназначението на земеделските земи съществен проблем пред ефективността на земеделието у нас е и раздробеността на стопанствата, отчитат специалистите от Икономическия институт на БАН.

През 2007 г. по критериите на Европейския съюз у нас са преброени близо 500 000 стопанства. По-голямата част от тях - 88,9%, са малки с използвана земеделска площ до 19 дка. Големите стопанства с площ по-голяма от 50 дка са едва 3,2%. Тази структура обуславя ниска заетост и неефективно използване на земеделските земи, категорични са икономистите.

Като най-ефективно решение за изброените проблеми пред продуктивното земеделие у нас експертите препоръчват уедряване на земеделските стопанства.

В такива значително по-големи стопански структури могат да се включат и изоставените земи и незасети угари, с което да се оползотворят и тези земеделски площи, смятат те. По-големите размери на обработваната земя ще позволят използването на мощната и производителна земеделска техника и внедряване на потенциала на съвременните технологии и земеделски практики. Това ще доведе до по-рентабилно производство и по-високи доходи, сочи изследването. Според икономистите само този вид стопанства могат да спрат процеса на застаряване на земеделското население и да предпазят селските райони от обезлюдяване. Освен това като по-продуктивни уедрените парцели са и по-атрактивни за пазара, което повишава цената на декар земя в тях, отчитат икономистите.

Според авторите стартирането на уедряване на земеделските земи чрез административни принуди няма да доведе до добри резултати. Това ще струва на обществото значителни финансови ресурси и ще повиши социалното напрежение, отбелязват те. Затова експертите от БАН препоръчват частните инициативи за комасиране и уедряване да се подкрепят само чрез икономически методи, както и с финансова подкрепа от националния бюджет и средства от ЕС.

София, 22 март 2010

Икономистите на БАН участват в дискусия за Световния ден на водата

На 22 и 23 март в Дома на техниката в София ще се проведе дискусия по повод Световния ден на водата, организирана от МОСВ и Научно-техническият съюз по водно дело.

Докладът на икономистите на БАН - ст.н.с. д-р Галя Бърдарска и н.с. д-р Яна Кирилова, е на тема: „Икономически анализ на водоползването“. Дискусията по него ще се състои на 23 март, от 10,00 часа в Дома на техниката - бул. „Раковски“ №108, етаж 2, зала 3.

София, 18 март 2010

Биомасата измества водата като енергоизточник

Инвестициите във възобновяеми енергийни източници ще разкрият 2,8 млн. нови работни места, сочи изследване на ЕК. Производството на енергия от биомаса и вятър ще измести водата от водещото ѝ място сред възобновяемите енергийни източници у нас. Тази прогноза направи ст. н. с. д-р Веселина Григорова по време на юбилейната десета среща на дискуссионния семинар в Икономическия институт на БАН. Във форума на тема: „Възобновяеми енергийни източници за устойчиво развитие" участваха както експерти и изследователи в областта, така и представители на бизнеса.

Заплахата от изчерпване на водните ресурси ще доведе до разместване в сегашната ситуация, при която ВЕЦ-овете са лидери в производството на екоенергия, обясни д-р Веселина Григорова. На второ място се нарежда производството от биомаса и отпадъци, следвано от вятърните електроцентрали. Добиването на слънчева енергия остава на по-задни позиции, тъй като това е скъпа инвестиция за българските условия, при която суровините за производството се внасят основно от вън.

Изследователите от Икономическия институт на БАН са на мнение, че именно големите инвестиции, които изискват възобновяемите енергийни източници, са сериозното предизвикателство пред българската икономика. Сериозният въпрос, според тях, е дали България няма да замени вноса на скъпи горива с автоматичен внос на скъпи суровини в изпълнение на заложената цел за 2020 година - достигне на 16% дял на енергията от ВЕИ в крайното брутно енергийно потребление на страната.

В тази ситуация добиването на енергия от местните ресурси, които предлагат биомасата и отпадъците, би било най-изгодно за страната ни, предлагат икономистите.

Постепенното изместване на конвенционалните енергоизточници от производството няма да доведе до повишаване на безработицата у нас, категорична е н. с. д-р Мария Коцева от Икономическия институт. Според нея намаляването на заетостта в този сектор ще се компенсира от разкриването на нови работни места в производството от ВЕИ.

Очаква се, по данни на Европейската комисия, до 2020 година в еврозоната да се разкрият нови 2,8 млн. работни места в сферата на екоенергията.

Пак по данни на ЕК, представени по време на дискуссионния семинар в Икономическия институт на БАН, Китай е най-големият замърсител на околната среда в света. След нея се нареждат САЩ, Русия и Индия. В Топ 20 на страните с най-големи емисии на въглероден диоксид са и пет членки на ЕС - Германия, Великобритания, Италия, Франция и Испания.

България в тази класация се нарежда на 59-то място.

София, 19 февруари 2010

Данъчни преференции за екосъобразен бизнес предлагат икономистите на БАН

Чака ни труден процес на реструктуриране на икономиката и паралелно опазване на околната среда

Въвеждане на данъчни преференции за екологично съобразните фирми и предприятия предлагат икономистите на БАН. Целта е да се стимулира процеса на „позеленяване" на заетостта у нас, обясни ст.н.с. д-р Победа Луканова от института по време на дискуссионен

семинар на тема: „Зелена“ заетост: възможности и проблеми“. Според нея това би било силно мотивираща мярка за бизнеса да се насочи към благоприятни за околната среда дейности и да се предлагат повече „зелени“ работни места.

Едно от предложенията е да се намали данъчната тежест за екологично съобразните производители за сметка на по-високи косвени данъци за предприятията - замърсители. Така и постъпленията в бюджета ще се компенсират, обясниха икономистите. Подобна е практиката в най-екологичната страна в ЕС - Швеция. Стимули за зелени предприятия се прилагат още в Германия, Дания и Норвегия, посочи Луканова.

София, 25 януари 2010

Изследване за качеството на заетостта и условията на труд представят икономистите на БАН

Представяне на книгата "Условията на труд и качеството на заетостта в България: Тенденции и взаимодействия", с автори Искра Белева, Васил Цанов и Дочка Велкова, организира Икономическият институт на БАН на 26 януари. Събитието ще бъде повод да се обсъдят в експертна среда проблемите на качеството на заетостта в България, съобщиха от Института. Авторите на книгата са убедени, че това е изключително актуална тема, която придобива все по-важно значение за развитието на пазара на труда у нас, добавиха оттам.

В научното изследване са разгледани развитието и взаимодействията на ключовите елементи на условията на труд в България в периода 1995-2008 г. Икономистите идентифицират неблагоприятните условия на труд, както и рисковите групи на трудовия пазар. Това им позволява да формулират и политики, насочени към подобряването на заетостта.

Авторите на книгата проследяват тенденциите в развитието на различните елементи на условията на труд и техните взаимовръзки, като се основават на богат статистически материал. Те доказват, че съществува положителна зависимост между подобряването на макроикономическата и институционална среда и постигането на по-добри условия на труд и качество на заетостта.

Примерът на България показва, че ако в годините непосредствено след прехода (1990-1999) съществените промени в икономическите правила имаха силно деструктивно въздействие върху условията на труда и качеството на заетостта, то периодът след 2000 г. беше много по-благоприятен за положителни промени по отношение на устойчивостта на заетостта, динамиката на доходите от труд, възможностите за по-гъвкаво работно време и засилване на стабилността в социалната защита, е един от основните изводи в изследването на икономистите от БАН. Едновременно с това обаче се обръща внимание на новите рискове, които възникват по отношение здравето и социалната осигуреност на заетите.

Представянето на научното изследване, на базата на което е издадена и книга, е отворено за журналисти. Дискусията за условията на труд и качеството на заетостта у нас ще се състои утре, 26 януари, от 16,00 часа в салона на Икономическия институт на БАН на адрес - ул. "Аксаков" №3.

София, 19 януари 2010

Първи семинар за усвояване на европейските фондове в областта на водите

Икономическият институт на БАН, заедно с още 5 структури за бизнес партньорство, организират утре първия семинар в София за намиране на ефективни технико-икономически решения за усвояване на европейските фондове в областта на водите.

Дискусията ще се проведе в Дома на техниката от 9.30 до 13.00 часа, като в нея ще участват експерти от Германо-българската индустриална търговска камара, представителствата на Бавария и на глобалното партньорство по водите у нас, Федерацията на научно-техническите съюзи и Научно-техническия съюз по водно дело, съобщиха от Института.

В кратките срокове, с които разполагаме - до края на тази година, за изпълнение на европейските директиви за опазване на водните ресурси, трябва да ускорим прилагането на технологии за пречистване на битовите отпадъчни води и третирането на утайките, подчертаха организаторите. Според тях участниците в семинара ще имат възможност да се запознаят с немската технология Vioworks и добрите практики за биологично пречистване в ПСОВ - Троян.